

Eserleri. Kırzioğlu Türk tarihiyle ilgili çeşitli konularda birçok eser, makale ve tebliğ kaleme almış olup kitaplarının belli başlıları şunlardır: *Kars: Coğrafya, Tarihçe ve Karşı Büyükler* (İstanbul 1943), *Kars'ın Kurtuluş Hatırası* (Kars 1950), *Kars Tarihi* (I, İstanbul 1953), *Dede Korkud Oğuznameleri* (I. Kitap, İstanbul 1952), *Dede Korkud Oğuznameleri* (II. Kitap, Erzurum 1975), *1855 Kars Zaferi* (İstanbul 1955), *Kara Amid (Diyarbakir) Tarihçesi ve Abidelerinin Küçük Kılavuzu* (Diyarbakir 1956), *Yazılı Vesikalara Göre Ziya Gökalp Müzesi ve Ziya Gökalp* (İstanbul 1956), *Millî Mücadele'de Kars, I. Kitap-Belgeler* (İstanbul 1960), *Kürtlerin Kökü* (I. Bölüm, Ankara 1963), *Her Bakımdan Türk Olan Kürtler* (Ankara 1964), *Kars İli ve Çevresinde Ermeni Mezalimi 1918-1920* (Ankara 1970), *Karapapaklar* (Erzurum 1972), *Osmanlıların Kafkas-Elleri'ni Fethi (1451-1590)* (Erzurum 1975), *Yukarı Kür ve Çoruh Boylarında Kıpçaklar* (Erzurum 1976), *Kars-Arpaçayı Boyları Eski Merkezi Anı Şehri Tarihi (1018-1236)* (Ankara 1982), *Dağıstan-Aras-Dicle-Alтай ve Türkistan Türk Boylarından Kürtler* (Ankara 1984), *Kâzım Karabekir* (Ankara 1991), *Karadeniz Bölgesindeki Türk Boylarından Lazlar ve Hemşinlilerin Tarihçesi* (broşür, Ankara 1994), *Tarihçe-i Gazavât-i Dağıstân* (İstanbul 2000).

Bazı önemli makaleleri de şunlardır: "Koroğlu Boylarında Oğuz Düzeni Sayıları" (*Reşit Rahmeti Arat İçin*, Ankara 1966, s. 363-413); "Selçukluların Anı'yı Fethi ve Buradaki Selçuklu Eserleri" (*Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, II [Ankara 1970], 1971, s. 111-139); "Lazlar / Çanarlar" (*TTK Bildiriler*, VII [1973], I, 420-445); "Şarkî Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Merkezi 'Karar Defterindeki Kararların Suretleri'" (*Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, sy. 5 [Erzurum 1973], s. 153-162); "Gazi'nin Kuzeydoğu Gezileri, Eylül-Ekim 1924" (*Atatürk Üniversitesi 50. Yıl Armağanı*, Erzurum 1974, I, 133-188); "Gürcistan'da Eski Türk İnanç ve Geleneklerinin İzleri" (*I. Uluslararası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*, Ankara 1976, IV, 141-166); "1593 Yılı Osmanlı Vilâyet Tahrir Defterinde Anılan Gence-Karabağ Sancakları Ulus ve Oymakları" (*Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Araştırma Dergisi: A. Cafe-roğlu Özel Sayısı*, Ankara 1979, s. 199-222); "Mustafa Kemal Paşa-Erzurum İlişkileri Üzerine Belgeler (1919-1920)" (*Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, VII/21 [1991], s.

223-283). Kırzioğlu ayrıca Bayatî Hasan'ın *Câm-ı Cem-âyin* (İstanbul 1949) ve Ziya Gökalp'in *Malta Konferansları* (Ankara 1977) adlı eserlerini neşretmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

S. Esin (Derinsu) Dayı, "Sayın Prof. Dr. M. Fahrettin Kırzioğlu'nun Hayat Hikayesi", *Atatürk Dergisi*, Prof. Dr. M. Fahrettin Kırzioğlu özel sayısı, IV/2, Erzurum 2004, s. 1-9; a.mlf., "Prof. Dr. M. Fahrettin Kırzioğlu'nun Bilim Hayatı", a.e., s. 11-36.

S. ESİN DAYI

KIŞLAK

(bk. YAYLAK ve KIŞLAK).

KİLÂNÎ, Necîb

(نجيب الكيلاني)

Necîb b. Abdillatif
b. İbrâhîm el-Kilânî
(1931-1995)

**Teori ve uygulamada
İslâm edebiyatı öncülerinden,
edip, şair ve tabip.**

1 Haziran 1931 tarihinde Mısır'ın Garbiye vilâyetinin Ziftâ şehri merkezine bağlı Şerşâbe köyünde doğdu. Köy mektebinde okuma yazma, hesap ve Kur'an öğrendi. İlkokula devam ederken ailenin en büyük çocuğu olarak ziraat işlerine yardım ediyordu. Küçük yaştan itibaren çeşitli hastalıklarla uğraştı. Ziftâ'da başladığı orta öğrenimini Tanta şehrindeki Ziraat Lisesi'nde tamamladı (1949). Kendisinin edebiyat veya hukuk tahsili yapma arzusuna rağmen babasının ısrarı üzerine tıp öğrenimine yöneldi. I. Fuâd Üniversitesi (Kahire Üniversitesi) Kasrûlaynî Tıp Fakültesi'ne girdi (1951). 1947 yılından beri İhvân-ı Müslimîn ile yakın ilişki içinde bulundu. Topluluk mensuplarının dinî günleri çeşitli etkinliklerle kutlamaları, Filistin'e gönüllü cihad kafileleri göndermeleri ve liderleri Hasan el-Bennâ'nın bir suikast sonucu öldürülmesi (12 Şubat 1949) gibi olaylar dolayısıyla teşkilâtla alâkasını yoğunlaştırdı; İslâm davetçisi, hatip ve şair olarak etkin bir konuma yükseldi. Tıp fakültesi öğrencisi iken, 26 Ekim 1954 tarihinde İskenderiye'nin Menşiye Meydanı'ndaki konuşması sırasında Cemal Abdünnâsir'a suikast düzenlenince bu olay İhvân-ı Müslimîn üzerine yıkıldı, birçok idam ve hapis olayı gerçekleşti. İhvân-ı Müslimîn ile ilgisi dolayısıyla Kilânî de on yıl hapse mahkûm edildi; Kilânî, Mısır'ın birçok hapishanesinde kâğıtlarıyla bu dönemde çeşitli işkencelere mâruz kaldı. Hapiste yazdığı

ilk eseri olan *eṭ-Ṭarîḫü't-ṭ-ṭavîl*'in 1957'de Eğitim Bakanlığı'nın roman dalında birincilik ödülünü kazanması üzerine ödülünü almasına izin verildi ve tekrar hapishaneye gönderildi.

Sağlık sorunları yüzünden 1958'de hastaneden çıkarılan Kilânî yarıda kalan tıp tahsilini 1960'ta tamamladı, aynı yıl doğduğu köyde hekimlik görevine başladı. İslâm edebiyatçısı Kerîme Şâhîn ile evlendi. 1961-1965 yıllarında Ulaştırma Bakanlığı'nda tabiplik yaptı. 1965'te ikinci defa hapse girdiyse de yine sağlık sorunu sebebiyle 1967'de çıkarıldı. Hapishane hayatındaki anılarını, orada mâruz kaldığı zulüm ve işkenceleri *Müzekkirâtü'd-dukûr* ve *Lemeḥât min ḥayâtî* adlı eserlerinde dile getirdi. 1968 Martında hekim olarak Küveyt'e gitti, ardından Birleşik Arap Emirlikleri'ne geçip Dübey'de (Dubâi) sağlık bakanının başmüsteşarı oldu. Tıp konseyi, okul sağlığı, et-Teskifü's-sihhî idaresinin inşası ve yönetimiyle görevlendirildi. Zamanla bu üç kuruluşun görev alanı genişleyince sadece et-Teskifü's-sihhî idaresinin yönetimine devam etti. Tıpla ilgili eserlerini bu devrede kaleme aldı. 1992'de emekliye ayrıldı, Mısır'a (Tanta) dönerek yakalandığı pankreas kanseriyle altı ay mücadele etti. Nihayet ramazan bayramının ardından 6 Mart 1995 tarihinde Tanta Hastahanesi'nde öldü.

Necîb Mahfûz'un da ifade ettiği üzere Necîb el-Kilânî, İslâm edebiyatının nazariyesine ilişkin olarak 1950'li yılların sonlarından itibaren yazmaya başladığı birçok eserle İslâmî edebiyatın teorisini sayıldığı gibi kırkın üzerinde romanı, çok sayıda hikâye ve tiyatro suyuyla da İslâm edebiyatının uygulamasını yapmış bir ediptir. Bu eserlerinde Hz. Peygamber'in ve sahâbenin sîretinden, eski ve yeni İslâm tarihinden kesitleri edebî türlerle tasvir etmiş, dünya müslümanlarının sorunlarını, komünizm, siyonizm, emperyalizm gibi akımların pençesindeki müslümanların mâruz kaldıkları zulüm ve katliamları edebî şekil içinde dile getirmiştir. Bu arada Türkistan, Endonezya, Nijerya, Bosna, Filistin, Etiyopya'daki müslüman kıyımlarını romanlarıyla edebiyata taşımıştır. Eserlerinin birçoğu İngilizce, Fransızca, Türkçe, Rusça, Farsça, Çince, Endonezyaca, İtalyanca ve İsveççe gibi dillere çevrilmiştir.

Tabiplik hayatına dair anı, izlenim ve hikâyelerini *Hikâyâtü ṭabib* adlı eserinde topladığı gibi bunları Birleşik Arap Emirlikleri'nde Şârika Radyosu'nda program olarak da sunmuştur. On kadar şiir divanı

Necib
el-Kilânî

bulunan Necib el-Kilânî ilk şiir denemesini ilkokul son sınıfta iken Filistin hakkında yazmış, ilk şiir divanı olan *Naḥve'l-'ulâ'yî* Tanta'da lise öğrencisi iken kaleme almış, 1956'da hapiste iken köyüne olan özlemini elli beyitlik *el-Ḳaryetü'l-'azrâ'* adlı kasideinde dile getirmiş, *Eḡānî'l-ğurebâ'* adlı divanında hapishane hayatını ve zulmünü şiire dökmüştür. Şiirlerinde genellikle toplumun ve bireylerin yöneticilerden çektiklerini anlatmıştır.

Necib el-Kilânî birçok ödül kazanmıştır. *eṭ-Ṭarîḳu'l-ṭavîl* romanıyla Eğitim Bakanlığı birincilik ödülünü (1957), roman ve kısa hikâye ödülünü (1958), Nâdi'l-kıssa'dan kısa hikâye dalında Tâhâ Hüseyin altın madalya ödülünü (1959), *el-Yevmü'l-mev'ûd* romanıyla Edebiyat ve Sanatlar Yüksek Konseyi ödülünü (1960), *Ḳâtîlû Ḥamza* romanıyla Kahire Arap Dil Kurumu ödülünü (1972), Muhammed İkbal'e ilgili eseri dolayısıyla Pakistan başkından altın madalya ödülü (1978), *Şevḳî fî rekbi'l-ḥâlidîn* adlı eseriyle Eğitim Bakanlığı "terâcim ve siyer" dalındaki ödülü, roman dalında *Fi'z-ḡalâm* romanıyla Eğitim Bakanlığı ödülünü (1961), *el-Müctema'û'l-marîz* adlı eseriyle Eğitim Bakanlığı'ndan psikososyal inceleme dalında ödül almıştır.

Necib el-Kilânî'nin hayatı, eserleri, şiirleri ve görüşleri hakkında çok sayıda araştırma yapılmış, birçok kitap, makale yazılmış ve tez hazırlanmıştır. Abdurrahman İbrahim Fevde'nin *el-Fennü'l-ḡaşaşî 'in de Necib el-Kilânî* (yüksek lisans tezi, 1991, Kahire Üniversitesi Dârü'lulûm Fakültesi; Beyrut 1991), Hilmi Muhammed el-Kâûd'un *el-Vâḳi'yyetü'l-İslâmiyye fî rivâyeti Necib el-Kilânî* (Amman 1996), Ebû'l-Muâtî, *Sûretü'l-mer'e fî rivâyâtî'l-Kilânî* (doktora tezi, 2002, Malezya Millî Üniversitesi, Kuala Lumpur), Ahmed Tâhâ, *eṣ-Şaḡsiyye fî rivâyâtî Necib el-Kilânî el-İslâmiyye* (doktora tezi, 2005, Musul Üniversitesi), Tâhâ Hüseyin Ali el-Hadramî, *er-Râvî fî rivâyâtî Necib el-Kilânî* (doktora tezi, 2010, San'a Üniversitesi Diller Fakültesi), Hansâ el-Câci, *Şaḡsiyyâtü rivâyâtî Duktûr Necib el-Kilânî* (doktora tezi, 1428/2007, Peşâver Üniversite-

si) gibi çalışmaları bunlardan bazılarıdır. Vefatı dolayısıyla *Mecelletü'l-Edebi'l-İslâmî*'nin yayımladığı özel sayıda Necib el-Kilânî'nin çeşitli yönleriyle ilgili birçok makale yer almıştır.

Eserleri. Roman. 1. Ḳâtîlû Ḥamza (Beyrut 1935 2. baskı, 1979, 1999, 1405 9. baskı). Vahşi b. Harb'in hayatına dair bir romandır. **2. eṭ-Ṭarîḳu'l-ṭavîl**. Oğullarını okutmak için çırpınan Mısırlı yoksul bir ailenin hikâyesidir (Kahire 1960; Beyrut 1977). Eser kazandığı ödül yanında 1959'da lise ikinci sınıflarda ders kitabı olarak okutulmuş, daha sonra *Ṭarîḳu'l-emel* adıyla sinema filmine de uyarlanmıştır. **3. Ṭalâ'î'û'l-ıf'ecr** (Beyrut 1960, 1978, 2005). Eserde Mısırlılar'ın İngiliz işgaline karşı verdiği mücadeleler anlatılmaktadır (trc. Muhammed Tasa, *Şafak Akıncıları*, İstanbul 1996). **4. en-Nidâ'ü'l-ḥâlid** (Küveyt 1388; Beyrut 1965, 1969, 1987, 1999). 1914-1952 yılları arasında Mısır'da gelişen olaylarla ilgili bir eserdir. **5. Ellezîne yaḥterikûn** (Beyrut 1965, 1969). Merkezden uzak bir köyün sağlık ocağına tayin edilen bir doktorun diğer görevlilerle birlikte oradaki mücadelelerini hikâye etmektedir. **6. er-Rebî'û'l-âşîf** (Beyrut 1388, 1999). Şehir-köy etkileşimi, kültürel çatışma ve idealist tabip Mevâl Abdülmecîd'in Şerşâbe Hastahanesi görevlileriyle mücadelesine dairdir. **7. Re'sü's-şeyṭân** (Beyrut 1969, 1979). Eserde ağılık-kölelik düzeni ve İngiliz emperyalizmi gibi konular işlenmiştir. **8. Mevâkibü'l-aḥrâr** (*Nâbulyûn fî Mısır, Nâbulyûn fî'l-Ezher*) (Kahire 1390; Beyrut 1988, 2009, 5. baskı). Mısır halkının Fransız işgaline karşı verdiği mücadele, bu arada Hacı Mustafa'nın gösterdiği kahramanlıklar tasvir edilmektedir. **9. Nûru'llâh** (I-II, Beyrut 1392-1393, 1395, 1977). Eserde İslâm davetinin zuhuru sırasında müslümanların müşrikler ve yahudilerle yaşadığı kanlı mücadeleler anlatılmaktadır (trc. Ali Nar, Sezai Özel ve Salâh Şerzâd, *İlâhî Nur*, I-II, İstanbul 2002). **10. 'Alâ ebvâbi Ḥayber** (baskı yeri yok, 1393; Beyrut 2001, 2006). Yahudi zihniyeti ve Hayber'in fetihle İslâm dünyasının çağdaş sorunlarına değinen bir eserdir. **11. 'Azrâ'ü Câḡarta** (Kahire 1974, 1392/1984). Eserde Endonezya'da komünist yanlısı Sukarno zamanındaki zengin-yoksul tezdâ, müslümanların mâruz kaldığı zulûmler ve 1965'te komünizmin yıkılmasıyla sosyal hayatta görülen iyileşmeler ele alınmıştır (trc. Ali Nar, *Jakarta Kızı*). **12. Leyâlî Türkistân** (Beyrut 1974, 1395, 2006). Mekke'deki bir Türkistanlı'dan dinlediklerini romanlaştıran yazar, Doğu ve Batı Türkistan'da ya-

pılan Çin ve Rus mezalimini, buna karşı müslümanların mücadelesini ve kahramanlıklarını dile getirmektedir (trc. Necat Çavuş, *Türkistan Geceleri*, 2. baskı, İstanbul 1984). **13. Ramazân ḡabîbî** (Kahire 1974). Savaşın İslâmî yorumunun ve çağdaş İslâm davetinin bir şeklinin sunulduğu romanda 1973 Ramazanında Arap-İsrail savaşı ve Sinâ'nın geri alınması konu edinilmektedir. **14. 'Amâlikâtü's-şimâl** (Beyrut 1974, 1399, 6. baskı, 2005). Eserde 1960'lı yıllarda Nijerya'da müslümanların putperestlere, misyoner ve siyonistlere karşı verdiği mücadeleler anlatılmaktadır (trc. Ali Nar, *Kuzey Kahramanları*). **15. el-Yevmü'l-mev'ûd** (Beyrut 1398, 2. baskı). Mısır Memlük Kraliçesi Şecerüddür zamanında Mısır'a VII. Haçlı çıkartmasında yaşanan olaylara dair bir eserdir. 1973'te Mısır-Libya ortak yapımı olarak *Yâḡûtetü melḡameti'l-ḡub ve's-selâm* adıyla radyo-televizyon dizisine dönüştürülmüş ve Küveyt'te yayımlanmıştır (1414). **16. Ḥamâmetü selâm** (Beyrut 1978, 2000, 1405/2005). Emperyalist ortamlarla ilgili bulunan toprak ağası Abdülvedûd ile yoksul köylüler arasında geçen olayların ve ağanın eşi Sekîne tarafından ortaya konan barış çabalarının ele alındığı bir romandır. **17. Riḡle ila'llâh** (Kahire 1399). İhvân-ı Müslimîn'in zulûm, hapis ve işkence dolu hayat macerası anlatılmaktadır. **18. Arzû'l-enbiyâ'** (Beyrut 1979). Filistin toprakları ile Kudûs'un İsrail tarafından işgaliyle ilgili bir eserdir. **19. Fi'z-ḡalâm** (Beyrut 1400, 2. baskı, 1994). Eserin konusunu zalim krallık idaresine karşı cumhuriyeti savunan Mısır gençliğinin çilesi, mücadelesi ve bu sırada Ferîd ile Nüheyre'nin aşkı oluşturmaktadır. **20. eṣ-Zıl-lü'l-esved** (Dârü'n-nefâis 1982). Etiyopya'da 1913-1935 yılları arasında özellikle Hâile Selâsiye el-Evvel zamanında yoksul halkın mallarının iktidar tarafından gasbedilmesi üzerine süregelen iç savaşlara dairdir (trc. Ali Nar, *Kara Gölge*, İstanbul 1988). **21. Leylû'l-'abîd** (Beyrut 1405, 2. baskı). Mısır'da siyasî olmayan bir hapis ve hapishane hayatının tasvir edildiği roman, Taşkent uluslararası festivalinde birinci seçildiği gibi (1964) romandan uyarlanmış *Leylûn ve kuḡbân* filmi de Taşkent sinema festivalinde birincilik ödülü kazanmıştır (1972-1973). **22. Leyâlî's-Sühâd** (Beyrut 1406). Daha önce İhvân-ı Müslimîn'e üye olmuş bir mühendisin Cemal Abdünnâsir zamanında çektiği zulûm, hapis ve işkence hayatı anlatılmaktadır. **23. Ricâl ve zî'âb** (Beyrut 1407/1986, 1994). Eserde tip okuyarak siyasal, sosyal ve

sanatsal hayata katılmak için mücadele veren bir Mısırlı'nın yaşadığı siyasî baskı ve hapis hayatı, 1967 Arap-İsrail ve Sina savaşı, bu dönemde Mısır'da sokak hareketleri ele alınmıştır. **24. Demün li-faîri şahyûn** (*Hâretü'l-Yehûd*) (Beyrut 1991, 1394, 1405, 7. bs., 2005). 1840 yılı başlarında Dimaşk'ta yahudi mahallesinde işlenen bir cinayet romanı olup konuşmaları sırasında yahudilerin tarihî cinayetlerinden söz eden Papaz Torn'un bir grup haham tarafından öldürülmesi etrafında gelişen olaylar hikâye edilmektedir (trc. Ali Nar, *Yahûdi'nin Kanlı Böreği Tarihi-belgesel roman*, İstanbul 1990). **25. Hikâyetü Câd-Allâh** (Beyrut 1986, 1993, 1999). Askeriyede at bakıcısı iken subaşı yapılarak mahpuslara işkence seansları düzenleyen, "Vahşî's-sücûn" lakabıyla anılan bir görevliden ve 1967 yenilgisinde Mısır hapis hanelerinde yaşanan anarşiden bahseden bir eserdir. **26. Ehlü'l-Hamidiyye** (Beyrut 1994). Üniversitedeki öğrenci olaylarının ve grupların mücadelesinin, terör ve tedhiş hareketlerinin ele alındığı bir romandır. **27. er-Râyâtü's-sevdâ** (Beyrut 1998, 2011). Emevîler'in yıkılışı ile Abbâsî Devleti'nin ilk zamanlarına dair bir eserdir. **28. Emîretü'l-cebel** (Beyrut 1998). Arap körfezinde (Birleşik Arap Emirlikleri) Ruûsûlcibâl bölgesinde yaşayan Şuhûh aşiretleri arasında gelişen olaylar ve babasının seçtiği kişiyle evlenmeyi reddeden kabile reisinin kızıyla ilgilidir. **Diğer Romanları:** *‘Azrâ’ü'l-karye* (Kahire 1958, 1961); *Leylû'l-haîyâ* (Dimaşk 1961; Beyrut 2009); *‘Umer yazheru fi'l-Kuds* (Beyrut 1971, 1977, 2001, 2008, 2012; Filistin sorununu ele alan bir eserdir); *Meliketü'l-ineb* (*Bâ’î’atü'l-ineb*) (Beyrut 1977, 1990, 2000); *er-Recülü’llezî âmene* (Beyrut 1987); *İ’tirâfâtü ‘Abdilmütecellî I* (Beyrut 1997, 3. bs., 2000, 2013); *İbtisâme fi kalbi’s-şeytân* (Beyrut 1998); *İmra’etü ‘Abdilmütecellî II* (Beyrut 2000); *Memleketü'l-Bel’ûti* (Beyrut 2005); *Qazıyyetü (Akvâlü) Ebi'l-Fütûh eş-Şerkâvî* (Beyrut 2005); *Nihâyetü tâğıye* (Sa’d Bahît adlı zalimin akıbetine dairdir, Kahire 2006); *el-Ke’sü'l-fârîğa*; *Arzû'l-eşvâk*; *Yevmiyyâtü'l-keleb Şemlûl*; *Likâ’* ‘inde Zemzem.

Hikâye: *Dümü’u’l-emir ve kısaş uhrâ* (Beyrut 1962, 1980, 2001); *el-‘Âlemü’l-dâyıyık ve kısaş uhrâ* (Beyrut 1963, 1986, 1997, 2001); *Ricâlu’l-lâh* (Beyrut 1391, 1999); *Gâden er-rahl* (*İnde’-rahl*) (Beyrut 1985, 1987, 1994); *Mev’idünâ gâden ve kısaş uhrâ* (Beyrut 1405, 1997, 1999, 2001); *Leyletü’z-zifâf* (Beyrut 1990; yaşlı bir adamla torunu yaşındaki bir kızın evli-

lik hikâyesidir); *el-Kâbûs ve kısaş uhrâ* (Beyrut 1997); *Fârisü Hevâzin* (Beyrut 2000; İslâm kahramanlarına dair kısa hikâyeler koleksiyonudur); *ed-Dersü’l-aîr* (ilk kısa hikâyesidir); *Hikâyâtü tabîb* (tıp câmiasının kusurlarına ve aksaklıklarına dair kısa hikâyeler koleksiyonudur); *Sul-tânü’l-‘ulemâ* (Dimaşklî İzzeddin İbn Abdüsselâm’la ilgilidir).

Tiyatro: *‘Alâ esvâri (ebvâbi) Dimaşk* (Kahire, ts. [Mektebetü dâri’l-urûbe]; Ta-kiyyüddin İbn Teymiyye’nin, Dimaşklî işgal eden Moğollar’a karşı 699-702 [1299-1302] yıllarındaki olaylar sırasında geçen mücadelesine dairdir); *Muhâkemetü’l-Esved el-‘Ansî* (Beyrut 1998; İslâm’da ilk defa yalancı peygamberlik iddiasında bulunan Esved el-Ansî ile ilgilidir); *el-Vechü’l-mużlim li’l-kamer* (Beyrut 1998; Amerika’ya tahsile giden üç farklı karakterdeki arkadaşı ve onların yurda dönüşünü konu edinmektedir); *Habibetü Sarayefo* (Sırp mezalimi, Bosna-Hersek trajedisi ve bir mücahidin cihad hikâyesine dairdir).

Araştırma-İnceleme. İslâm ve Din: *et-Tarîk ile’ttiḥâdî’l-İslâmî* (Trablusgarb 1962); *Ḥavle’l-dîn ve’l-devle* (Beyrut 1391); *A’câd’ü’l-İslâmiyye* (Kahire 1978; Beyrut 1403, 3. bs.); *Taḥte râyeti’l-İslâm* (Beyrut 1979); *el-İslâmiyye ve’l-kuve’l-mużâdde* (Beyrut 1980, 1984; misyonerler, şarkiyatçılar, siyonist ve materyalistlerin İslâm’a karşı hücumlarına cevap olarak yazılmıştır); *el-Müctema’u’l-marîz* (Beyrut 1401; hapishane hayatına dairdir); *el-İslâm ve hareketü’l-hayât* (Beyrut 1988). **İslâm Edebiyatı:** *el-İslâmiyye ve’l-mezâhibü’l-edebiyye* (Beyrut 1401, 1985, 1987); *Ḥavle’l-mesraḥi’l-İslâmî* (Beyrut 1406, 1985, 1987); *Riḥletü ma’a’l-edebi’l-İslâmî* (Beyrut 1985); *Âfâku’l-edebi’l-İslâmî* (Beyrut 1406, 1407); *Medḥal ile’l-edebi’l-İslâmî* (Kahire 1407; trc. Ali Nar, *İslâmî Edebiyata Giriş*, İstanbul 1988); *et-Tecribetü’z-zâtiyye fi’l-kıssaṭi’l-İslâmiyye* (Beyrut 1412, 1991); *Ḥavle’l-kıssaṭi’l-İslâmiyye (Fi’l-kıssaṭi’l-İslâmiyye)* (Beyrut 1992); *Edebü’l-eṭṭâl fi ḡav’i’l-İslâm* (Beyrut 1996; Kahire 2000). **Biyografi-Anı:** *İkbâl eş-Şâ’irü’s-sâ’ir* (Beyrut 1400); *Lemeḥât min ḡayâtî* (I-VI, Beyrut 1405-1414/1985-1994); *Müzekkiretü’l-Duktûr Necib el-Kilânî* (I-II, Kahire 1996, 2006). **Divanları:** *el-Karyetü’l-‘azrâ*; *Eḡānî’l-ḡurebâ* (Beyrut 1391); *Keyfe elḡākî* (Beyrut 1400); *‘Asrû’s-şühedâ* (Beyrut 1406, 2. bs.); *Muhâcîr* (Beyrut 1406); *Uḡniyâtü’l-leylî’l-ṭavîl* (1990’da yazılmıştır); *Medînetü’l-kebâ’ir* (Beyrut 2001); *Naḥve’l-‘ulâ*.

BİBLİYOGRAFYA :

Abdullah b. Sâlih el-Arîni, *el-İtticâhü’l-İslâmî fi a’mâli Necib el-Kilânî el-kaşaşiyye*, Riyad 1409/1989; Abdurrahman Fevde, *el-Fennü’l-kaşaşi ‘inde Necib el-Kilânî: Dirâse naḡdiyye*, Beyrut 1991; Semer Rûhî Faysal, *Mu’cemü’l-rivâ’iyyine’l-‘Arab*, Trablus 1415/1995, s. 455-457; M. Hayr Ramazan Yûsuf, *Tetimmütü’l-A’lâm*, Beyrut 1418/1998, II, 205-208; Ahmed el-Alâvine, *Zeylû’l-A’lâm*, Cidde 1418/1998, s. 219; Nizâr Abâza – M. Riyâz el-Mâlih, *İlmâmü’l-A’lâm*, Beyrut 1999, s. 300-301; Kâmil Selmân el-Cübûri, *Mu’cemü’s-şu’arâ*, Beyrut 1424/2003, VI, 24-25; *Mu’cemü’l-Bâbitin*, Küveyt 1416/1995, V, 58-59; Haydar Kuffe, “er-Rivâ’iyyü’l-İslâmî Necib el-Kilânî kemâ ‘areftüh”, *Şahîfetü’l-Livâ*, Amman 22.03.1995; *el-Mecelletü’l-‘Arabiyye*, sy. 215, Riyad 1415, s. 60-61; Hilmi Muhammed el-Kâûd, “Raḥîlû’l-rivâ’iyyî’l-kebîr”, *Mecelletü’l-müctema’*, sy. 1143, Küveyt 1415/1995, s. 56; a.mlf., “el-B’fe fi Rivâyeti Necib el-Kilânî”, *el-Edebü’l-İslâmî*, sy. 9-10, Kahire 1416; a.mlf., “el-Vâḡriyyetü’l-İslâmiyye”, *el-Faysal*, sy. 238, Riyad 1417; a.mlf., “Necib el-Kilânî evvelü rivâ’iyyin İslâmî”, www.ruowaa.com (24.06.2014); Muhammed Abdüşşâfi el-Kûsî, “Ḥivâr ma’a’l-rivâ’iyyî’l-kebîr”, *el-Edebü’l-İslâmî*, III/19, Kahire 1416, s. 170-173; Câbir Kumeyha, “el-Uşlû’l-mevzû’iyye li-edebi Necib el-Kilânî”, *el-Mecelletü’l-‘Arabiyye*, sy. 226 (1416); a.mlf., “Ma’a Lemeḥâtî Necib el-Kilânî”, <http://www.odabas-ham.net> (24.06.2014); Ahmed İbrâhim, “el-Vâḡriyyetü’l-İslâmiyye”, *el-Mecelletü’l-‘Arabiyye*, sy. 234 (1417); İbrâhim Sa’fân, “el-Mesraḥu’l-İslâmî min vicheti nazari’l-Duktûr el-Kilânî”, *el-Mişkât*, sy. 26, Amman 1997; Muhammed b. Muhammed b. Yûsuf, “Rivâyetü Meliketü’l-ineb li’l-Duktûr Necib el-Kilânî”, *el-Edebü’l-İslâmî*, sy. 18, Kahire 1419; Halîfe b. Arabî, “Reḡalte yâ esede’l-âdâb Necib el-Kilânî”, *a.e.*, sy. 20 (1419); Fâruk Yûsuf İskender, “Necib el-Kilânî el-Vâḡriyyetü’l-İslâmiyye”, nagibalkilany.blogspot.com (24.06.2014); aynı yazı için bk. nagibalkilany.wordpress.com (24.06.2014); “er-Rivâ’iyyü’l-kebîr ed-Duktûr Necib el-Kilânî (melef ḡaş)”, www.ruowaa.com (24.06.2014).

İSMAİL DURMUŞ

KİLİSLİ ABDULLAH ENVERİ

(bk. ENVERİ, Hocazâde Abdullah).

KISTER, Meir Jacob
(1914-2010)

Arap dili,
siyer ve İslâm tarihine dair
araştırmalarıyla tanınan
şarkiyatçı.

16 Ocak 1914'te Galicia'ya (Galiçya) bağlı Mosciska'da dindar bir yahudi ailesi içinde dünyaya geldi. Günümüzde Ukrayna, o dönemde Avusturya-Macaristan İmparatorluğu sınırları içinde yer alan bu kasaba Kister'in doğumundan bir süre sonra Polonya'ya bağlanmıştır. Öğrenimi-ne Sanok'taki gimnazyumda başlayan Kis-